

Revisionsrapport Granskning av förskrivning av läkemedel inom psykiatri

Dnr 847-2022

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att ge regiondirektören i uppdrag att:

- Kontinuerligt följa upp läkemedelsförskrivningen inom samtliga verksamheter.
- Upprätta läkemedelsmål som bättre kopplar an till verksamheten.

Yttrande till beslutsförslaget

Regionstyrelsen har tagit del av revisorernas granskning av läkemedelsförskrivning inom psykiatri. Styrelsen delar revisorernas bedömning att uppföljningen inte har skett i tillräcklig omfattning, men noterar att pandemin har haft stor påverkan på hela divisionen psykiatri vilket försvårar målfyllelsen.

Sammanfattning

Regionens förtroendevalda revisorer har genomfört en granskning av läkemedelsförskrivning inom psykiatri. Bedömningen är att regionstyrelsens uppföljning av läkemedelsförskrivningen inom psykiatri inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt utifrån perspektiven medicinsk kvalitet och kostnadskontroll. Revisorerna rekommenderar att division psykiatri får i uppdrag att kontinuerligt följa upp läkemedelsförskrivningen inom samtliga verksamheter samt upprätta läkemedelsmål som är bättre lämpade för psykiatri.

Beslutsunderlag

- *Granskning av Förskrivning av läkemedel, fördjupning inom psykiatri*
- *Revisorernas skrivelse*

Ärendet

Regionens förtroendevalda revisorer har genomfört en granskning av läkemedelsförskrivning inom psykiatri. Revisorerna har i sin granskning biträttats av sakkunniga från PwC.

Den samlade bedömningen är regionstyrelsens uppföljning av läkemedelsförskrivningen inom psykiatri inte helt sker på ett ändamålsenligt sätt. Revisorerna konstaterar att det finns en övergripande styrning i regionens läkemedelsplan och handlingsplan men att målen inte är tillräckligt förankrade i verksamheterna samt att det saknas mål från handlingsplanen i verksamhetsplanen. Vidare saknas en plan för uppföljning av läkemedelsförskrivning för samtliga verksamheter inom division psykiatri.

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till regionstyrelsen:

- Att ge division psykiatri i uppdrag att kontinuerligt följa upp läkemedelsförskrivningen inom samtliga verksamheter,
- Att tillse att division psykiatri upprättar läkemedelsmål som bättre kopplar an till deras verksamhet.

Kommentarer till revisionens rekommendationer

Uppföljning av läkemedelsförskrivning

Granskningen har fokuserat på förskrivning av så kallade förmånläkemedel, och avgränsats till medicinsk kvalitet och kostnadskontroll inom vuxenpsykiatrin.

Organisation

Regionen arbetar aktivt med kunskapsstyrning av hälso- och sjukvården i syfte att skapa god vård som är kunskapsbaserad, säker, individanpassad, jämlik, tillgänglig och effektiv. Arbetet organiseras inom regionen i lokala programområden (LPO) och lokala samverkansgrupper (LSG).

År 2022 etablerades LPO Psykisk hälsa som har i uppdrag att leda och samordna kunskapsstyrningen inom aktuellt programområde bland annat genom lokala anpassningar av kunskapsstöd ex. behandlingsrekommendationer, samt genom att samordna ordnat införande/utfasning av läkemedel/ behandlingar tillsammans med Norrbottens Läkemedelskommitté.

Läkemedelskommittén har tillsammans med adjungerade experter från länets sjukvård och på uppdrag av LSG Läkemedel, tagit fram uppföljningsparametrar för receptförskrivna läkemedel i syfte att förändra förskrivningen i en viss riktning.

Uppföljning av läkemedelsförskrivning

Uppföljning av läkemedelskostnader i förhållande till budget sker per tertiäl för samtliga verksamheter inom regionen. Läkemedel som förskrivs inom psykiatrin tillhör inte regionens mest kostnadsdrivande läkemedel, men för närvarande ökar kostnaderna för läkemedel eftersom fler vuxna diagnostiseras med adhd och andra sjukdomar. Det är därför betydelsefullt att säkerställa att dessa grupper får en god och kostnadseffektiv läkemedelsbehandling. Vuxenpsykiatrin har även i förhållande till riket en mycket hög förskrivning av pregabalinn och det dyrare originalfabrikatet Lyrica. Läkemedelskommittén har tillsammans med vissa kliniker inom vuxenpsykiatrin arbetat med att minska förskrivningen som resulterat i en viss trendnedgång. Verksamhetsområde (VO) Allmänpsykiatri Sunderbyn har påbörjat en systematisk uppföljning av läkemedelsförskrivning och kostnader i dialog med representanter för läkemedelskommittén. VO Allmänpsykiatri Piteå har för

närvarande ingen systematisk uppföljning men har inbjudit läkemedelskommittén till dialog. VO Allmänpsykiatri Gällivare har följt upp förskrivningen av bensodiazepin och konstaterar att förskrivningen är i enlighet med nationella rekommendationer. En förklaring kan vara att verksamheten har en rutin för förskrivning av beroendeframkallande läkemedel, som innebär att endast läkare med specialistkompetens inom psykiatrin har förskrivningsrätt.

För VO Läns gemensam Rättspsykiatri är det viktigt att genomföra systematiska läkemedelsgenomgångar. Verksamheten eftersträvar minsta effektiva dos t.ex. av neuroleptika och framförallt depå neuroleptika som är ett dyrt preparat. Dessutom genomförs regelbunden uppföljning av förskrivningsmönster i både slutenvård och öppenvård samt noggranna utvärderingar av behandling med nya läkemedel, bland annat nya dyra antipsykos läkemedel och ett läkemedel som användas allt oftare för viktreduktion.

Övriga åtgärder

Divisionen har påbörjat journalföring av styrmåttet Läkemedelsberättelse. Uppföljningen av tertial 1 visar på en kraftig procentuell ökning av antalet patienter över 75 år som har fått en läkemedelsberättelse jämfört med tidigare perioder. Det fortsatta arbetet omfattar alla patienter oavsett ålder.

Av divisionens plan för 2022-2024 framkommer att divisionen år 2022 ska starta lokala arbetsgrupper (LAG) och genomföra GAP- och konsekvensanalys för standardiserat vårdförlopp Schizofreni, samt i samverkan med division Nära och division Länssjukvård 1 starta en LAG för övriga vård- och insatsprogram. Analysresultaten ligger till grund för utarbetande av handlingsplaner i syfte att uppnå en jämlik och resurseffektiv vård av hög kvalitet. Implementering påbörjas år 2023.

Sammanfattande kommentar

Medvetenheten inom divisionen har ökat vad gäller uppföljning av läkemedelsförskrivning, såväl ur medicinskt perspektiv som ur ett kostnadsperspektiv. Verksamheterna efterfrågar dessutom fortsatt fördjupade läkemedelsgenomgångar med farmaceuter för att se över läkemedelsbehandlingar. Enligt läkemedelskommittén är det angeläget med en utökad systematisk uppföljning av läkemedelsförskrivningen inom regionen. Det är ett långsiktigt arbete som kräver återkommande uppföljning och fortsatt stöd framförallt riktat till läkare och chefer. Med nuvarande resurser är detta inte möjligt. För att möta regionens och vårddivisionernas behov krävs därför utökad farmaceutisk kompetens.

Läkemedelsmål som bättre kopplar an till verksamheten

I handlingsplan 2022 framgår att verksamheterna inom division psykiatri styr mot egna läkemedelsmål anpassade till respektive verksamhet. Övriga mål kopplat till uppföljningsparametrar och mål i handlingsplanen finns inte i verksamhetsplanerna och är inte förankrade.

Kommentar

Regionen har antagit en läkemedelsplan för 2020-2023 i vilken ges en samlad bild av inriktning inom läkemedelsområdet, däribland relevanta uppföljningsmål för division psykiatri. I regionstyrelsens plan 2022-2024 slås fast att nya läkemedel ska införas systematiskt och samordnat.

Division Psykiatri har som mål i planen för 2022-2024 att år 2022 ska en läkemedelsberättelse upprättas för minst 70 procent av patienterna samt att divisionen ska delta i och implementera de åtgärder som beslutats av regionledningen, bland annat läkemedelsväxling. Av handlingsplan 2022 framgår att verksamheterna i division psykiatri styr mot egna anpassade läkemedelsmål.

Verksamheter inom division psykiatri konstaterar att det finns behov av en översyn av målen då differensen mellan mål och resultat är för stor. Det finns även behov av att förankra målen i verksamheterna.

Jämställdhetsperspektiv

Det är inte lätt att avgöra vilka vårdrelaterade skillnader mellan kvinnor och män som är medicinskt motiverade och vilka som är orsakade av fördomar och genusbias. Könsupplade data för att undersöka tillgången till en viss form av behandling eller till att följa upp behandlingsresultat, kan på en statistisk nivå visa på skillnader. För att avgöra om de är medicinskt motiverade fordras en fördjupade analys. Det kräver stöd och ett systematiskt och kunskapsbaserat arbete inom hälso- och sjukvården. För att undvika medicinska felaktigheter och kvalitetsbrister i vården behöver vårdpersonal ha ett genusperspektiv i mötet med patienten.

Barnrättsperspektiv

Flera internationella studier visar att mellan 25 och 30 procent av de patienter som söker vuxenpsykiatrisk vård är föräldrar till minderåriga barn. Ännu fler barn är drabbade om man räknar in föräldrar som är i kontakt med psykiatrisk öppenvård eller behandlas i primärvården. Vuxenpsykiatrin har en viktig roll i att identifiera och uppmärksamma barnens behov i samverkan med barn- och ungdomspsykiatrin och ge adekvat vård anpassad till barn vid psykisk ohälsa i familjen.

Enligt HSL (2017:30, 5 kap 7§) är hälso- och sjukvården och dess personal skyldiga att särskilt beakta barnets behov av information, råd och stöd när en förälder eller någon annan vuxen som barnet bor med har en psykisk sjukdom eller psykisk funktionsnedsättning, är allvarligt somatiskt sjuk, missbrukar alkohol/annat beroendeframkallande medel, spelar om pengar, utsätter barnet eller närstående till barnet för våld eller andra övergrepp eller hastigt avlider.

Protokollsutdrag skickas till:

Regionens förtroendevalda revisorer

Hälso- och sjukvårdsdirektör

Divisionschef Nära

Divisionschef Läns 1

Divisionschef Läns 2

Divisionschef Psykiatri